

Zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele trestného činu

Pachatel, který jinak naplňuje znaky určitého trestného činu a nemůže být uznán vinným za tento trestný čin jen proto, že nemá zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, jež charakterizují pachatele takového trestného činu, se posoudí jako účastník na trestném činu osoby, která takovou vlastnost, způsobilost nebo postavení má. Takové právní kvalifikaci ale musí odpovídat usnesení o zahájení trestního stíhání.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 3 Tdo 1031/2008, ze dne 20.8.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného M. H., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. února 2008, sp. zn. 67 To 27/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 3 T 228/2006, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. 67 To 27/2008, zrušuje. Podle § 265k odst. 2 věta druhá se zrušují i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Městskému soudu v Praze přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 3 T 228/2006 byl obviněný M. H. uznán vinným pod body 1 až 9 trestným činem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. Jednání se měl dopustit způsobem popsáným ve skutkové větě napadeného rozsudku. Podle § 147 odst. 1 tr. zák. byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 9 měsíců. Podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 (dvou) roků.

O odvolání obviněného proti předmětnému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Městský soud v Praze usnesením ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. 67 27/2008, jímž toto odvolání jako nedůvodné zamítl. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 14. 2. 2008.

Proti shora citovanému rozhodnutí odvolacího soudu a současně i proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný dovolání, jímž vyslovil nesouhlas s rozhodnutím soudu odvolacího a také s rozhodnutím soudu prvního stupně, když uvedl, že nemohl být odsouzen jako pachatel trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák., ale event. toliko jako účastník na tomto trestném činu. Pro takový případ by však bylo nutné stíhání další osoby, tj. jednatelů společnosti E. c. z., s. r. o., popř. členů představenstva E. C., a. s., jež měla vést centrálně evidenci účetnictví. Uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. e), g) tr. ř.

V odůvodnění mimořádného opravného prostředku uvedl, že trestný čin podle § 147 tr. zák. může spáchat toliko plátce předmětných odvodů, tedy konkrétní subjekt. Plátcem uvedených odvodů byla spol. E. c. z., spol. s r. o. (dříve I., s. r. o., následně E. M., s. r. o.). Z ustanovení § 13 Obch. z. poté vyplývá, že právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce. Pokud je

podnikatelem právnická osoba, je vázána vůči třetím osobám jednáním uskutečněným jejím statutárním orgánem nebo likvidátorem. Omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu právnické osoby poté vyplývá ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu nebo z rozhodnutí orgánů právnické osoby a toto není možno uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna. V této souvislosti zdůraznil obsah ustanovení § 90 odst. 1 tr. zák. a dále ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák. s tím, že organizátorem, návodcem nebo pomocníkem činu uvedeného v odstavcích 1, 2 ustanovení § 90 tr. zák., může být i osoba, která nemá vlastnost, způsobilost nebo postavení tam vyžadované. Dovolatel má zato, že z výkladu shora uvedených ustanovení trestního zákona v kontextu ustanovení obchodního zákoníku nelze jeho trestně právní odpovědnost jako pachatele trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák. dovodit, neboť nebyl osobou, která v době spáchání trestného činu jménem společnosti E. c. z., s. r. o., s výjimkou doby od 10. 7. 2002 do 21.7. 2003 jednala (za uvedené období ale dovolatel před vyhlášením rozsudku soudu prvního stupně svou povinnost splnil). Soudy podle názoru dovolatele nepřipustně rozšířily výklad ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák. Z obchodního zákoníku jednoznačně vyplývá, že jednatelem ze zákona náleží obchodní vedení společnosti a jménem společnosti s ručením omezeným jedná především její statutární orgán, jednatel, případně jiná osoba, o níž to stanoví zákon. Proto za zcela nesprávný považuje názor obou soudů v tom, že dovolatel jako jediný akcionář spol. E. H., a. s., který byl jediným společníkem spol. E. c. z., s. r. o., bez ohledu na skutečnost, že spol. E. c. z., s. r. o., i spol. E. C., s. r. o., u níž probíhalo centrálně účetnictví, měly své statutární zástupce, přesto byl osobou, podle soudů trestně odpovědnou ve smyslu ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák. Poté jako příklad dovolatel odkázal na počínání M. D., jednatele spol. E. C., a. s., který i jako zástupce M. t., a. s., vzal zpět odvolání do podaného konkurzu na tuto a. s., a to výslovně proti vůli obviněného, jež byl rovněž jako jediným akcionářem obchodní spol. E. H., a. s., a také jediným akcionářem obchodní spol. M. t., a. s.

Dále také zdůraznil, že byl nesprávný postup státního zástupce, k jehož pokynu došlo k zastavení trestního stíhání jednatelů spol. E. c. z., spol. s r.o.

Ze skutečností uvedených shora dospěl dovolatel k závěru, že nemohl být odsouzen jako pachatel trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák., ale event. toliko se mohl jednání dopustit některou z forem účastenství. Navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky zrušil usnesení Městského soudu v Brně sp. zn. 67 To 27/2008 ze dne 14. 2. 2008 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 3 T 228/2006 ze dne 7. 11. 2007 a dále aby postupoval podle § 265l a násl. trestního řádu.

Opis dovolání obviněného byl předsedou senátu Obvodního senátu pro Prahu 5, za podmínek ustanovení § 265h odst. 2 tr. ř. doručen dne 7. 7. 2008 Nejvyššímu státnímu zastupitelství České republiky. Dovolací soud ke dni konání neveřejného zasedání neobdržel písemné podání, zda nejvyšší státní zástupkyně využívá práva se k dovolání obviněného vyjádřit, či práva vyplývajícího z ustanovení § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. K tomu zákon nestanoví žádnou lhůtu.

Obviněný M. H. je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí, který se ho bezprostředně dotýká. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) dále zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým bylo pravomocně rozhodnuto ve věci samé a směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., kterým byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest.

Poněvadž dovolání lze podat jen důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí

posoudit otázku, zda konkrétní důvody, o které obviněný dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. e), g) tr. ř., na který je v dovolání odkazováno. Toto zjištění má zásadní význam z hlediska splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (srov. § 265i odst. 1, odst. 3 tr. ř.).

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. je dán v případě, že proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné, tedy za situace, jestliže ve věci existoval některý z obligatorních důvodů uvedených v ustanovení § 11 odst. 1, odst. 4 tr. ř. nebo v § 11a tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit a bylo-li již zahájeno, musí být zastaveno. Výlučně v ustanoveních § 11 odst. 1 a § 11a trestní řád taxativně vypočítává důvody nepřípustnosti trestního stíhání. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. spočívá tedy v tom, že příslušný orgán činný v trestním řízení v závislosti na tom, kdy důvod nepřípustnosti trestního stíhání vyšel najevo, nerozhodl o zastavení trestního stíhání. Místo zastavení trestního stíhání došlo k jinému rozhodnutí, které je pro obviněného méně příznivé (zejména k odsuzujícímu rozsudku) a které je rozhodnutím ve věci samé ve smyslu ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 tr. ř. Dovolací důvod se zde týká jen takové nepřípustnosti trestního stíhání, která je založena na důvodech podle § 11 odst. 1 nebo podle § 11a tr. ř., neboť výlučně v těchto ustanoveních trestní řád taxativně vypočítává důvody nepřípustnosti trestního stíhání. Jiné namítané vady, byť se týkají průběhu trestního stíhání, nezakládají dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. (R 38/2005). Námitku obviněného, že část dluhu ve vztahu k oprávněným subjektům, za dobu, co byl jednatelem spol. E. c. z., s. r. o., zaplatil, v kontextu toho, že byl oběma soudy shledán konkrétním subjektem podle § 90 odst. 2 tr. zák. ve vztahu k trestnému činu podle § 147 odst. 1 tr. zák., tedy osobou jednajícím za spol. E. H., a. s., a E. c. z., s. r. o., jako plátce rozhodující o všech finančních tocích a také o úhradě povinných zákonných odvodů, nebylo možno ve smyslu shora uvedeného dovolacího důvodu akceptovat, neboť nebyla naplněna kritéria ustanovení § 147a tr. zák., o účinné lítosti. Proto námitku obviněného uplatněnou prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. bylo třeba považovat za zjevně neopodstatněnou.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. To znamená, že s poukazem na uvedený dovolací důvod není možné se domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto hodnotit správnost a úplnost skutkového stavu ve smyslu § 2 odst. 5, odst. 6 trestního řádu. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek či jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dovolací soud musí při posuzování věci vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je především vyjádřen ve výroku odsuzujícího rozsudku a je povinen zkoumat, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav. Výchozí podmínkou pro existenci dovolacího důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je především soudem zjištěný skutkový stav věci formulovaný v popisu skutku v příslušném výroku napadeného rozhodnutí ve věci samé, popř. i další okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva.

S ohledem na skutečnosti rozvedené shora je zřejmé, že dovolací soud je vázán soudy zjištěným skutkovým stavem věci. Zásah Nejvyššího soudu do hodnocení provedených důkazů přichází v úvahu

jen za situace, jestliže by skutková zjištění byla v extrémním nesouladu s právními závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí (např. Nález Ústavního soudu ve věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 4/04).

Za právně relevantně uplatněný důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. bylo třeba považovat námitku dovolatele, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Tento závěr dovolatel opřel o skutečnost, že v předmětné věci byla plátcem právnická osoba, takže trestnost jeho jednání ve smyslu ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák. bylo třeba prokazovat a odvíjet od ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák. a v kontextu ustanovení § 13 a § 133 odst. 1 obchodního zákoníku. Trestnost jeho jednání jako pachatele trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák. poté nemohla být soudy dovozena z toho, že dovolatel, ač byl jediným akcionářem spol. E. H., a. s., která byla jediným společníkem společnosti E. c. z., s. r. o., a měl být na základě výpovědi svědků jedinou osobou rozhodující o platbách a veškerých finančních tocích společnosti E. c. z., spol. s r. o., neboť plátcem ve smyslu shora uvedeného trestného činu, byla spol. E. c. z., s. r. o., zastoupená svými statutárními orgány, přičemž tato měla plnit zákonnou povinnost zaměstnavatele, tedy plátce ve smyslu shora uvedeného zákonného ustanovení. Uvedenými skutečnostmi se soudy, jak vyplývá z odůvodnění jejich rozhodnutí, pečlivě nezabývaly. Nejvyšší soud proto dovedl extrémní nesoulad mezi právními závěry soudů a skutkovými zjištěními, neboť popis skutku a následná právní kvalifikace nemají opory v provedených skutkových zjištěních, jak bude uvedeno níže.

Protože Nejvyšší soud v projednávané věci neshledal důvody pro odmítnutí dovolání (jako celku), přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti kterému bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů, jež byly v dovolání relevantně uvedeny, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k následujícímu závěru.

Dovolací námitky obviněného vztahující se k nesprávně hmotně právnímu posouzení jednání popsaného v rozsudku soudu prvního stupně, který byl plně akceptován soudem odvolacím (nicméně je třeba zdůraznit, že soud prvního stupně byl v rámci svého rozhodnutí vázán právním názorem soudu II. stupně, který tento vyslovil ve svém rozhodnutí dne 31. 1. 2007, sp. zn. 8 To 35/2007, jak toto nakonec soud druhého stupně potvrdil v odůvodnění napadeného rozhodnutí na straně 6), jsou v podstatě opakováním jeho odvolacích námitek, jimiž se pečlivě soud odvolací nezabýval. Toliko na straně 6 odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že pachatelem trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák. může být i jiná fyzická osoba odlišná od jednatele společnosti s ručením omezeným či zaměstnance odpovědného za povinné odvody. Dále bez bližšího odůvodnění učinil závěr, „že jestliže obžalovaný, jenž byl jediným společníkem společnosti E. H., a. s., zakladatelem a jediným společníkem E. c. z., s. r. o., rozhodoval o finančních věcech, určoval, které platby nebudou provedeny, a po finanční a ekonomické stránce ve skutečnosti řídil spol. E. c. z., s. r. o., přičemž rozhodoval o použití finančních prostředků za plátce povinných plateb a nezajistil splnění povinností vyplývajících z předpisů o provádění odvodů z těchto plateb, může být postižen za spáchání trestného činu podle § 147“. Nijak blíže právně erudovaně tento závěr neobjasnil a blíže nevysvětlil v kontextu skutkových okolností, vyplývajících z provedených důkazů.

Nejvyšší soud ke své následující právní úvaze v posuzované trestní věci považuje za nutné uvést následující:

Pachatelem trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku podle § 147 tr. zák. je plátce daně uvedeného pojistného nebo uvedeného příspěvku, který nesplní svou zákonnou povinnost odvést tyto platby, resp. jejich části za jiného. Je jím výlučně zaměstnavatel (resp. jeho statutární orgán nebo odpovědný pracovník, který má platby provést). Dále v obecné rovině považuje Nejvyšší soud za potřebné uvést, že trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. naplní ten, kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo

zdravotní pojištění, nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Nesplnění zákonné povinnosti se rozumí neodvedení těchto uvedených plateb, resp. jejich částí, které je povinen platit zaměstnanec (poplatník) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků zaměstnavatelem (plátcem), jemuž je sražen z mzdy. Zaměstnavatel je povinen tyto sražené platby odvést správci daně, tj. finančnímu úřadu, zdravotní pojišťovně, popřípadě správě sociálního zabezpečení. Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl, přičemž pachatelem trestného činu podle § 147 tr. zák. může být jen plátcem (zaměstnavatel), tedy konkrétní subjekt se zvláštní vlastností ve smyslu ustanovení § 90 odst. 1 tr. zák. Trestní odpovědnost za trestný čin podle § 147 odst. 1 tr. zák. lze vyvozovat proti příslušné odpovědné osobě toliko v případě, že zaměstnavatel svým zaměstnancům skutečně srazil příslušné částky z jejich hrubé mzdy a neodvedl je, tj. pokud měl dostatek peněz na výplatu hrubých mezd a částky sražené zaměstnancům použil pro jiné účely nebo je ponechal na účtu apod. Kdyby tomu tak nebylo a zaměstnavatel měl k dispozici toliko peníze postačující na vyplacení čistých mezd, takže po jejich vyplacení by mu již nezbylo na odvedení odpovídajících částek daně z příjmu, pojistného na zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení, včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák. by se nedopustil. K tomu je však ještě třeba dodat, že nemá-li zaměstnavatel dostatek peněžních prostředků k odvedení povinných částek v plné výši a je-li pak insolventní nebo předlužen, měl by své závazky uspokojit poměrně a rovnoměrně, a to včetně výplaty mezd zaměstnanců a úhrady plateb svým partnerům. Tzn., že by měl přiměřeně snížit i vyplacené mzdy a odvést za své zaměstnance alespoň část uvedených plateb. Shora uvedené skutečnosti je třeba v odsuzujícím rozsudku nejen tvrdit, ale v předcházejícím řízení i prokázat a ve vyhlášeném rozsudku i řádně odůvodnit (č. [30/2001](#) Sb. rozh. tr.).

Z ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák. poté vyplývá, že v případě právnické osoby, pokud zákon stanoví, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti či postavení, postačí, že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná. Právnická osoba může činit právní úkony jen svými orgány nebo je za ni mohou činit zástupci. Z ustanovení § 20 občanského zákoníku vyplývá, že jednání statutárního orgánu je vlastním jednáním právnické osoby. Právní úkony statutárního orgánu se přičítají právnické osobě samé. Obdobně je tomu i podle § 13 odst. 1 věta druhá obchodního zákoníku, podle něhož právnická osoba jedná prostřednictvím statutárního orgánu nebo za ni jedná zástupce. Právní úkony učiněné statutárním orgánem jsou právními úkony právnické osoby. Vedle statutárních orgánů mohou činit za právnickou osobu právní úkony jiní její pracovníci nebo členové, ti však za podmínky, že je tak stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby (statutu, stanovách, organizačním řádu apod.), nebo pokud to v nich stanoveno není, za podmínky, že to je vzhledem k jejich právnímu zařazení obvyklé (§ 20 odst. 2 občanského zákoníku). Podobné právní následky mají i právní úkony fyzických osob, které za právnickou osobu jednájí, zejména na základě smluvního zastoupení (např. prokurista). Omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu právnické osoby vyplývající ze stanov, společenské smlouvy či jiného dokumentu, nebo z rozhodnutí orgánů právnické osoby, není možno uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna (§ 13 odst. 5 obchodního zákoníku).

Pro úplnost a potřebu vysvětlení své následující úvahy považuje Nejvyšší soud za potřebné ještě stručně odkázat i na zákonná ustanovení obchodního zákoníku (dále jen „Obch.z.“).

Nejvyšším orgánem společnosti s ručením omezeným je valná hromada. Do její působnosti mimo jiné patří podle § 125 odst. 1 písm. f) a písm. l) Obch. z. jmenování, odvolávání jednatelů a také schválení ovládací smlouvy (§ 190b Obch. z.). Ovládací smlouvou podle § 190b odst. 1 Obch. z. se zavazuje jedna smluvní strana podrobit se jednotnému řízení jiné osobě. Podle odstavce druhého téhož zákonného ustanovení, statutární orgán řídicí osoby, je oprávněn udílet statutárnímu orgánu řízené osoby pokyny a to i takové, které mohou být pro řízenou osobu nevýhodné, jestliže jsou v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří koncern. Při plnění pokynů řídicí osoby však musí představenstvo zkoumat, zda pokyny, které dostává od statutárního orgánu řídicí osoby, splňují

podmínky ustanovení § 190b odst. 2 Obch. z., zejména jde-li o pokyny pro společnost nevýhodné, zda jsou v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří koncern. Není tím dotčena povinnost osob tvořících statutární orgán řízené osoby nebo jejich členů jednat s péčí řádného hospodáře. Z odstavce 3 tohoto ustanovení se poté podává, že valná hromada si může vyhradit rozhodování věcí, které jinak náleží do působnosti jiných orgánů společnosti. Tzn., že toto ustanovení umožňuje valné hromadě, aby převzala rozhodování v kterékoliv věci týkající se společnosti s výjimkou věcí, jejichž rozhodování vyhradil zákon, společenská smlouva nebo stanovy společníků. V žádném případě však na sebe valná hromada nemůže atrahovat jednatelské oprávnění příslušející jednatelům.

Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů. Omezit jednatelská oprávnění může pouze společenská smlouva, stanovy nebo valná hromada. Jednatele jmenuje valná hromada z řad společníků nebo jiných fyzických osob (§ 133 odst. 1, 2, 3 Obch. z.). Podle § 135 odst. 1 Obch. z. jsou jednatele povinni zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví a vést seznam společníků a informovat společníky o záležitostech společnosti.

Podle § 122 společníci společnosti s ručením omezeným jako kapitálové společnosti většinou nemohou uplatňovat účast na řízení společnosti přímo jako společníci osobních společností, ale prostřednictvím určeného orgánu, čímž je valná hromada. Výjimku stanoví ustanovení § 130 Obch. z., z něhož se podává, že společníci mohou přijímat rozhodnutí i mimo valnou hromadu. Z výkladu k tomuto ustanovení vyplývá, že tohoto ustanovení lze použít pouze pro případy, kdy jde o rozhodování záležitostí spadajících do kompetence valné hromady. Nicméně i společníci s. r. o. mají podle odstavce druhého ustanovení § 122 obchodního zákoníku osobně možnost kontrolovat hospodaření společnosti. Rozsah a způsob kontroly však stanoví zákon jen příkladmo. Jinak ponechává jejich stanovení na společenské smlouvě, popřípadě má-li společnost stanovy, na stanovách. Ustanovení odstavce 2 vytváří podmínky pro realizaci práva kontroly společníků.

Předně je třeba uvést, že již po přezkoumání popisu jednání uvedenému ve skutkové větě napadeného rozsudku, v kontextu zvolené právní kvalifikace, tj. § 147 odst. 1 tr. zák. a následně i v kontextu odůvodnění rozhodnutí, bylo možno zjistit, že skutečnosti tam uvedené, nemají opory v provedených důkazech. Soudy nebyl ve smyslu ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák. řádně zjištěn subjekt tohoto trestného činu, když je toliko uvedeno, že „obviněný jako jediný akcionář společnosti E. H., a. s., která byla jediným společníkem spol. E. c. z., spol. s r.o. (předchozí obchodní firmy I., s. r. o., a E. M., s. r. o.) a současně jako jediná osoba fakticky rozhodující o platbách a veškerých finančních tocích spol. E., s. r. o., neplnil řádně zákonnou povinnost zaměstnavatele odvádět za zaměstnance pojistné na sociální zabezpečení, nebo zdravotní pojištění nebo daň z příjmu fyzických osob“, a když je následně ve skutkové větě uvedeno, že zaměstnavatelem a tedy plátcem ve smyslu ustanovení § 147 tr. zák. byla společnost E. c. z., s. r. o., což odpovídá i listinným důkazům. Tj. vyčíslení finančního úřadu, jednotlivých zdravotních pojišťoven a P. správy sociálního zabezpečení, jimiž byly dokladovány výše těchto odvodů či dílčí platby, jež byly uhrazeny. Na tomto závěru Nejvyššího soudu nemůže změnit ničeho ani to, že z ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák., jak bylo uvedeno výše, lze sice dovodit, že trestně odpovědnou může být i fyzická osoba, která jednala jménem právnické osoby a byla tedy nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, které jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná, tedy to, že jí může být, jak fyzická osoba vystupující jako statutární orgán, tak také i jiná fyzická osoba, jestliže důsledkem jejího rozhodnutí bude neodvedení sražených plateb nebo to, že vedle statutárních orgánů mohou činit za právnickou osobu právní úkony i jiní její členové nebo pracovníci, nicméně za podmínky, že je tak stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby, nebo pokud to v nich stanoveno není, za podmínky, že je to vzhledem k jejich právnímu zařazení obvyklé. Takovou osobou může být i obviněný (viz ustanovení § 133 a násl. Obch. z.), který byl jednatelem společnosti E. c. z., s. r. o., v době od 21. 12. 2001 do 7. 2. 2002 (č. 1. 599 spisu) a dále v době od 10. 7. 2002 do 21. 7. 2003.

Soud druhého stupně v odůvodnění svého rozhodnutí, pokud jde o konkrétní subjekt ve vztahu k

trestnému činu podle § 147 tr. zák. v projednávané trestní věci ve smyslu ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák., toliko odkázal na své závěry, které učinil ve svém rozhodnutí dne 31. 1. 2007, sp. zn. 8 To 35/2007, kterým z podnětu stížnosti státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 zrušil usnesení samosoudce Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 12. 2006, sp. zn. 3 T 228/2006, a přikázal tomuto soudu, aby o věci jednal a rozhodl a tento také, vázán právním názorem nadřízeného soudu, v intencích jeho pokynu ve věci rozhodl. V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud na straně 6 poté ke konkrétnímu subjektu, tedy k osobě trestně odpovědné ve smyslu ustanovení § 147 tr. zák. uvedl, že „jestliže obviněný, jenž byl jediným společníkem společnosti E. H., a. s., zakladatele a jediného společníka E. c. z., s. r. o., rozhodoval o finančních věcech, určoval, které platby nebudou provedeny, a po finanční a ekonomické stránce ve skutečnosti řídil spol. E. c. z., s. r. o., přičemž rozhodoval o použití finančních prostředků za plátce povinných plateb a nezajistil splnění povinností vyplývajících z předpisů o provádění odvodů z těchto plateb, může být poškozen ze spáchání trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák.“ Soud prvního stupně poté na straně 10 svého rozhodnutí k této zásadní právní otázce toliko uvedl, že po zhodnocení provedených důkazů, zejména výslechu řady svědků, byla vina obviněného prokázána. Na straně 14 poté uvedl, že obviněný byl osobou, která fakticky rozhodovala o všech platbách E. c. z., s. r. o., přičemž organizace společností v rámci holdingu E., zejména skutečnost, že veškeré účetnictví i odvody vůči státu probíhaly centrálně, prostřednictvím spol. E. C., bránila jednatelům či jiným odpovědným zaměstnancům E. c. z., o těchto platbách rozhodovat, resp. jejich odvod zajišťovat. Oba tyto závěry jsou naprosto právně nepostačující. Mimo jiné je třeba zdůraznit, že odůvodnění napadených rozhodnutí postrádá kvalifikované vyhodnocení ekonomické situace společnosti (s výjimkou s odkazem na dobu, po kterou povinné odvody nebyly odváděny) a tedy její schopnosti, v inkriminovaných obdobích zákonné odvody ve smyslu ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák. odvádět, jak bylo zdůrazněno v obecném popisu shora k danému ustanovení.

Jinak bylo ze spisu zjištěno a vyplývá to i z listinných důkazů, tj. výpisu z obchodního rejstříku, že společnost E. c. z. měla v inkriminovaném období (tj. od ledna 2001 do dubna 2005) své statutární orgány, jednatele. V době do 1. 6. 2001 byli jednatele společnosti Ing. M. Z. a Ing. P. P., v době od 21. 12. 2001 do 7. 2. 2002 obviněný H., v době od 7. 2. 2002 do 10. 7. 2002 B. P., od 10. 7. 2002 do 21. 7. 2003 opět obviněný, v době od 21. 7. 2003 do 27. 1. 2004 J. Š. a od 21. 4. 2004 Ing. I. K. Z daného vyplývá, že obviněný nebyl převážně v inkriminované době statutárním orgánem spol. E. c. z., s. r. o., ale toliko jejím společníkem, tj. s právy vyplývajících mu z obchodního zákoníku, jak bylo uvedeno shora. Pokud je v této souvislosti tvrzeno, že trestní odpovědnost obviněného jako jediného akcionáře spol. E. H., a. s., a společníka spol. E. c. z., s. r. o., rozhodujícího v rozsahu, který je popsán ve skutkové větě napadeného rozsudku, lze dovodit z připojené ovládací smlouvy, tak je třeba zdůraznit, že byla vyhotovena k datu 29. 3. 2003, přičemž byla uzavřena mezi E. H., a. s., zastoupenou obviněným, předsedou představenstva, tj. řídicí osobou a E. C., a. s., zastoupenou M. D., členem představenstva a nikoliv se spol. E. c. z., s. r. o., v níž byl v době uzavření této smlouvy obviněný jednatelem, tedy statutárním orgánem (doba od 10. 7. 2002 do 21. 7. 2003). Dále z bodu III uvedené smlouvy vyplývá, že byla uzavřena toliko na dobu určitou, tj. na účetní období roku 2002 a 2003 (č. l. 369 spisu). V této souvislosti nelze ponechat bez povšimnutí skutečnost, že svědek D., byl původně trestně stíhán a odsouzen Obvodním soudem pro Prahu 1 pod sp. zn. 9 T 83/2005 ze dne 14. 5. 2007 ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze pod sp. zn. 6 To 308/2007 ze dne 7. 11. 2007 pro trestný čin podle § 147 odst. 1 tr. zák., za dobu leden až březen 2003, kdy nebyla Finančnímu úřadu pro Prahu 5 odvedena daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků za zaměstnance, a to jako člen představenstva spol. E. C., a. s. K dovození obviněného D. Nejvyšší soud České republiky dne 25. 3. 2008 pod sp. zn. 7 Tdo 320/2008, podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil obě citovaná rozhodnutí, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 1, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Pokud i z výpovědi svědků, např. H. (ekonom) a N. (účetní), zaměstnanců spol. E. c. z., s. r. o., a Š. (jednatele společnosti E. c. z., s. r. o., v době 21. 7. 2003 až 27. 1. 2004) vyplývá, že o finančních tocích a ekonomice společnosti E. c. z., s. r. o., rozhodoval obviněný prostřednictvím E. C., a. s., nestačí to pro závěr o trestní odpovědnosti obviněného ve smyslu ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák. V daném případě by se mohlo u obviněného jednat o trestní odpovědnost jako hlavního pachatele toliko za dobu, po kterou vykonával funkci jednatele spol. E. c. z., s. r. o., pokud touto činností nebyl pověřen jiný zaměstnanec, jak bylo uvedeno shora. Po zbývajícím období by se u obviněného mohlo jednat o některou z forem účastenství k trestnému činu podle § 147 odst. 1 tr. zák., pokud dával pokyny k tomu, aby nebyly zákonné odvozy ve smyslu ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák. prováděny. V této souvislosti je třeba uvést, že pachatel, který jinak naplňuje znaky určitého trestného činu a nemůže být uznán vinným za tento trestný čin jen proto, že nemá zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, jež charakterizují pachatele takového trestného činu, se posoudí jako účastník na trestném činu osoby, která takovou vlastnost, způsobilost nebo postavení má (R 3/1972). Nicméně je třeba uvést, že takové právní kvalifikaci musí odpovídat usnesení o zahájení trestního stíhání. Výrok musí obsahovat popis všech významných okolností, jednak hlavního trestného činu spáchaného jinou osobou a následně i popis skutkových okolností jednání účastníka, které dávají podklad pro posouzení jeho jednání jako organizátora, návodce či pomocníka (TpR 8/2004, s. 240). V této souvislosti je třeba také odkázat na rozhodnutí Ústavního soudu např. pod sp. zn. I. ÚS 46/96 nebo nález pod sp. zn. III. ÚS 356/2001. Sdělením obvinění nebo zahájením trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. je realizována zásada řádného zákonného procesu vyjádřená čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod spočívající v tom, že nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který zákon stanoví. Pro případ, že usnesení o zahájení trestního stíhání bude mít náležitosti předpokládané ustanovením § 160 odst. 1 tr. ř., může si soud otázku účastenství vyřešit jako otázku předběžnou podle § 9 odst. 1 tr. ř. (viz nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 29/2005). V opačném případě by přicházel ze strany odvolacího soudu v úvahu toliko postup podle § 260 tr. ř., neboť neodstranitelnou procesní vadou je např. porušení ustanovení o zahájení trestního stíhání.

S přihlédnutím ke skutečnostem rozvedeným shora proto Nejvyšší soud postupoval podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. tak, že napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. 67 To 27/2007, zrušil v celém rozsahu, neboť vzhledem ke zjištěným vadám, týkajícím se dovolatelské viny, nemůže rozhodnutí obstát a současně také zrušil všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Za podmínek ustanovení § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. Nejvyšší soud toto své rozhodnutí učinil v neveřejném zasedání, neboť v daném případě je současně zřejmé, že vady nelze odstranit ve veřejném zasedání.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)

- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícím soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)